

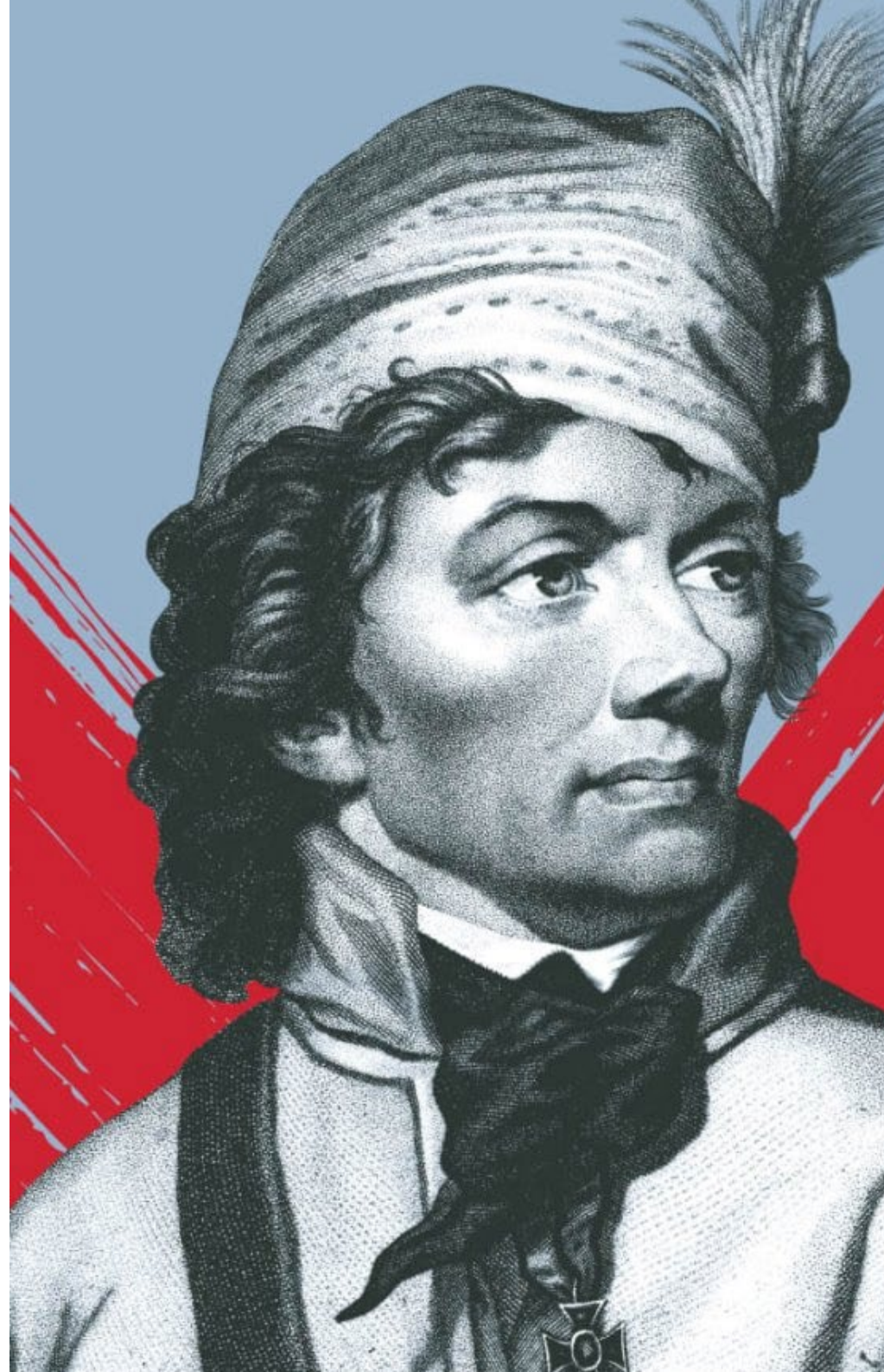
RZECZPOSPOLITA POWSTAŃCZA.

Insurekcja kościuszkowska i jej tradycje

Przewodnik po wystawie
w tekście łatwym do czytania i zrozumienia

Wystawę możesz zobaczyć
od 21 sierpnia do 23 listopada 2025 roku.

Wystawa jest w Muzeum Historii Polski.

Spis treści

O czym jest wystawa	strona 3
Niepodległość	strona 4
Tadeusz Kościuszko	strona 5
Bohater	strona 6
Młodość Tadeusza Kościuszki.....	strona 7
Wyjazd do Stanów Zjednoczonych	strona 8
Tadeusz Kościuszko w Ameryce	strona 9
Służba w polskim wojsku	strona 10
Odejście z wojska	strona 11
Powstanie.....	strona 12
Powstańcy.....	strona 13
Broń.....	strona 14
Walki powstańców	strona 15
Koniec powstania.....	strona 16
Powstania w Polsce.....	strona 17
Co jest na wystawie	strona 18
Zadania.....	strona 19
Wskazówki dotyczące zmysłów.....	strona 20
Informacje	strona 23

O czym jest wystawa

Wystawa opowiada o ważnym wydarzeniu.

To wydarzenie to **powstanie** kościuszkowskie.

Dawniej używano słowa **insurekcja**.

Dzisiaj częściej mówimy **powstanie**.

Podczas powstania ludzie walczą.

Walczą, bo chcą być wolni.

Na wystawie dowiesz się:

- Kto to był Tadeusz Kościuszko
- Co działo się podczas powstania kościuszkowskiego
- Dlaczego powstanie było ważnym wydarzeniem.

Bitwa pod Raławicami

Niepodległość

Państwo niepodległe jest niezależne od innych państw.

Takie państwo samo podejmuje decyzje i ustala prawo.

Polska na wiele lat straciła niepodległość.

Polacy organizowali powstania.

Walczyli o swoją wolność.

Oglądając wystawę zastanów się:

- Dlaczego powstania są ważne.
- Czy warto brać udział w powstaniu.

Tadeusz Kościuszko

Tadeusz Kościuszko to bohater.

Tadeusz Kościuszko był dowódcą w wojsku.

Walczył o wolność ludzi w Polsce i w Ameryce.

Tadeusz Kościuszko uważał, że wszyscy ludzie są równi.

Nie można dzielić ludzi na lepszych i gorszych.

Wszyscy ludzie powinni mieć takie same prawa.

Grób Tadeusza Kościuszki jest na **Wawelu**.

Wawel to wzgórze w Krakowie.

W zamku na Wawelu mieszkali królowie i królowe Polski.

Na Wawelu są groby ważnych Polaków.

Portret Tadeusza Kościuszki

Bohater

Ludzie bardzo szanują Tadeusza Kościuszkę.

W wielu państwach są jego pomniki.

W Krakowie zbudowano **Kopiec Kościuszki**.

Kopiec to pomnik, który wygląda jak mała góra.

Kopce buduje się, aby pamiętać

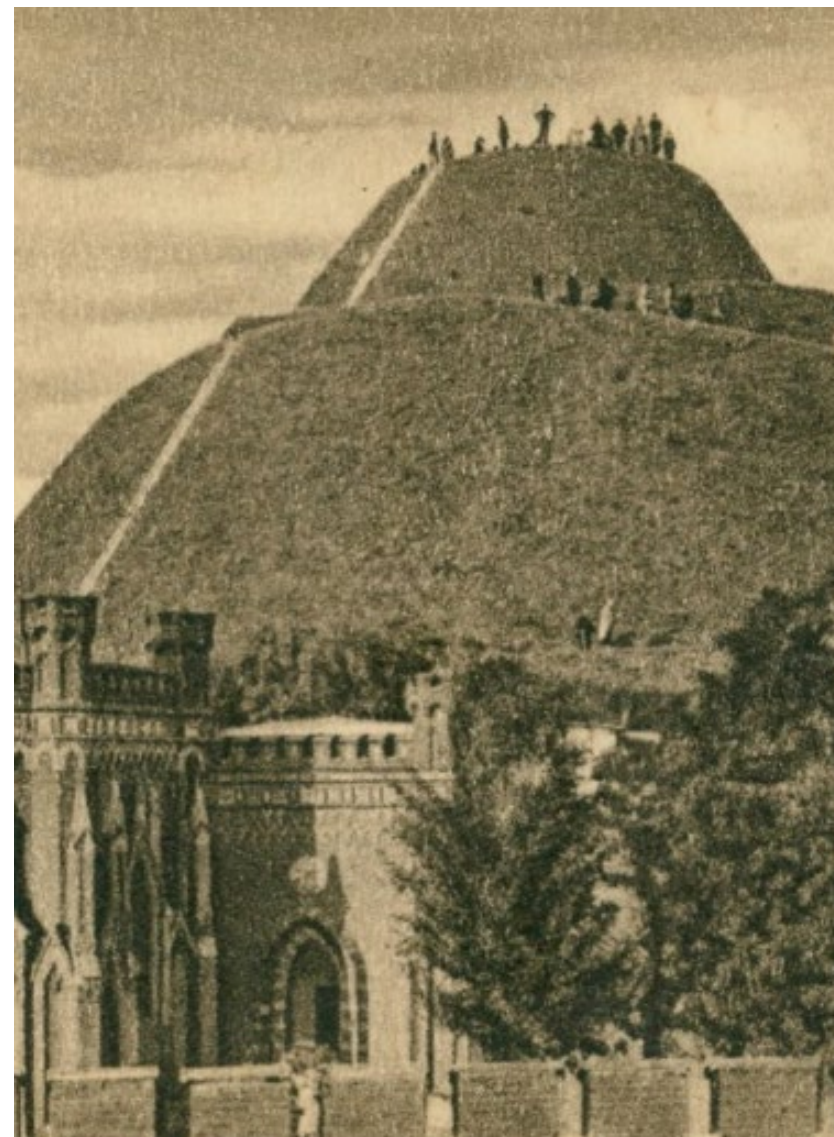
o ważnych osobach i wydarzeniach.

Najwyższa góra w Australii nazywa się Góra Kościuszki.

O życiu Tadeusza Kościuszki zrobiono filmy.

Fragment filmu zobaczysz na wystawie.

Pocztówka z Kopcem Kościuszki

Młodość Tadeusza Kościuszki

Tadeusz Kościuszko urodził się w 1746 roku. Żył 71 lat.

Rodzina Kościuszki nie była bogata.

Miała dwór i gospodarstwo.

Rodzina Kościuszki była **szlachtą**.

Szlachta to osoby z ważnych rodzin.

Szlachta miała przywileje, czyli dodatkowe prawa.

O przywilejach decydował król.

Tadeusz Kościuszko uczył się:

- w Kolegium Pijarów w Lubieszowie
- w Szkole Rycerskiej w Warszawie
- w Akademii Wojskowej w Paryżu.

Dom rodziny Kościuszków w Mereczowszczyźnie

Wyjazd do Stanów Zjednoczonych

Tadeusz Kościuszko chciał zostać oficerem w polskim wojsku.

Oficer musiał mieć pieniądze na broń, mundury, mieszkanie i jedzenie.

Tadeusz Kościuszko nie miał pieniędzy.

Dlatego Tadeusz Kościuszko wyjechał do Stanów Zjednoczonych.

Stany Zjednoczone potrzebowały żołnierzy.

W tamtym czasie Stanami Zjednoczonymi rządziła Anglia.

Stany Zjednoczone walczyły z Anglią.

Chciały być niepodległym państwem.

Chcieli sami:

- wybierać rząd
- ustalać prawo.

Statek z flagą Stanów Zjednoczonych

Tadeusz Kościuszko w Ameryce

Tadeusz Kościuszko projektował **okopy i wały**.

Okopy to wykopane korytarze.

Wały przypominają mury.

Wały robi się najczęściej z ziemi i kamieni.

Projekty Tadeusza Kościuszki były bardzo dobre.

Okopy i wały służyły do obrony miast.

Dzięki nim żołnierze wygrywali bitwy.

Tadeusz Kościuszko za swoją pracę dostał nagrody od rządu Stanów Zjednoczonych.

Jerzy Waszyngton odznacza Kościuszkę orderem

Służba w polskim wojsku

Rosja chciała rządzić Polską.

Rosja przekonała Prusy i Austrię do zniszczenia i podziału Polski.

Państwa te zaczęły zajmować tereny Polski.

Tadeusz Kościuszko wrócił do Polski.

Został dowódcą w polskim wojsku.

Brał udział w walkach z Rosją.

Tadeusz Kościuszko dostał od króla Stanisława

Augusta order Virtuti Militari.

Order Virtuti Militari

Odejście z wojska

Król Stanisław August chciał wzmocnić Polskę.

Wprowadził zmiany i konstytucję.

Mała część szlachty nie zgadzała się na zmiany.

Rosja to wykorzystała.

Zaatakowała Polskę.

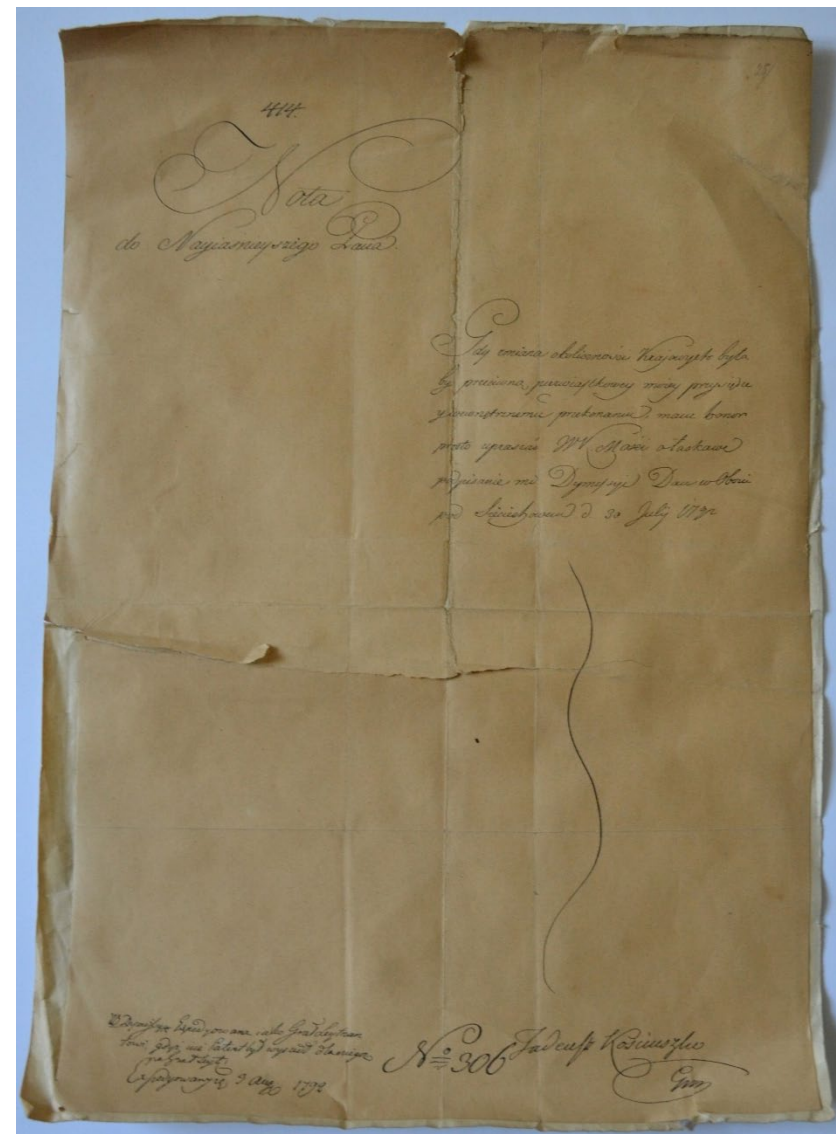
Król Stanisław August walczył z Rosją.

Jednak Rosja przekonała króla do poddania się.

Dlatego Tadeusz Kościuszko odszedł z wojska.

Chciał, aby Polska dalej walczyła o wolność.

List Tadeusza Kościuszki do króla Stanisława Augusta

Powstanie

Tadeusz Kościuszko zorganizował powstanie.

Został dowódcą powstania.

Na rynku w Krakowie złożył uroczystą przysięgę.

Wtedy rozpoczęło się powstanie.

Hasło powstania brzmiało:

„Wolność, Całość, Niepodległość”.

Przysięga Kościuszki na Ryнку w Krakowie

Powstańcy

Tadeusz Kościuszko zaczął tworzyć nowe wojsko.

Tadeusz Kościuszko uważał,

że wszyscy Polacy muszą zacząć walczyć.

Wszyscy muszą bronić niepodległości.

Przekonał chłopów, aby dołączyli do powstania.

Wcześniej mało chłopów było żołnierzami.

W powstaniu walczyli też:

- żołnierze
- mieszkańcy miast
- szlachta
- kobiety
- Żydzi
- Litwini.

Żołnierze

Broń

Powstańcy potrzebowali broni.

Powstańcy używali broni, którą mieli w domach.

Na przykład chłopci walczyli **kosami**.

Kosa to narzędzie do ścinania zboża.

Powstańcy używali też:

- broni do polowania
- wiatówek, czyli małych armat używanych podczas uroczystości
- armat
- karabinów
- szabli.

Wiatówka

Walki powstańców

Powstanie trwało prawie 8 miesięcy.

Powstańcy walczyli z Rosją i Prusami.

Powstańcy walczyli w różnych miejscach w Polsce.

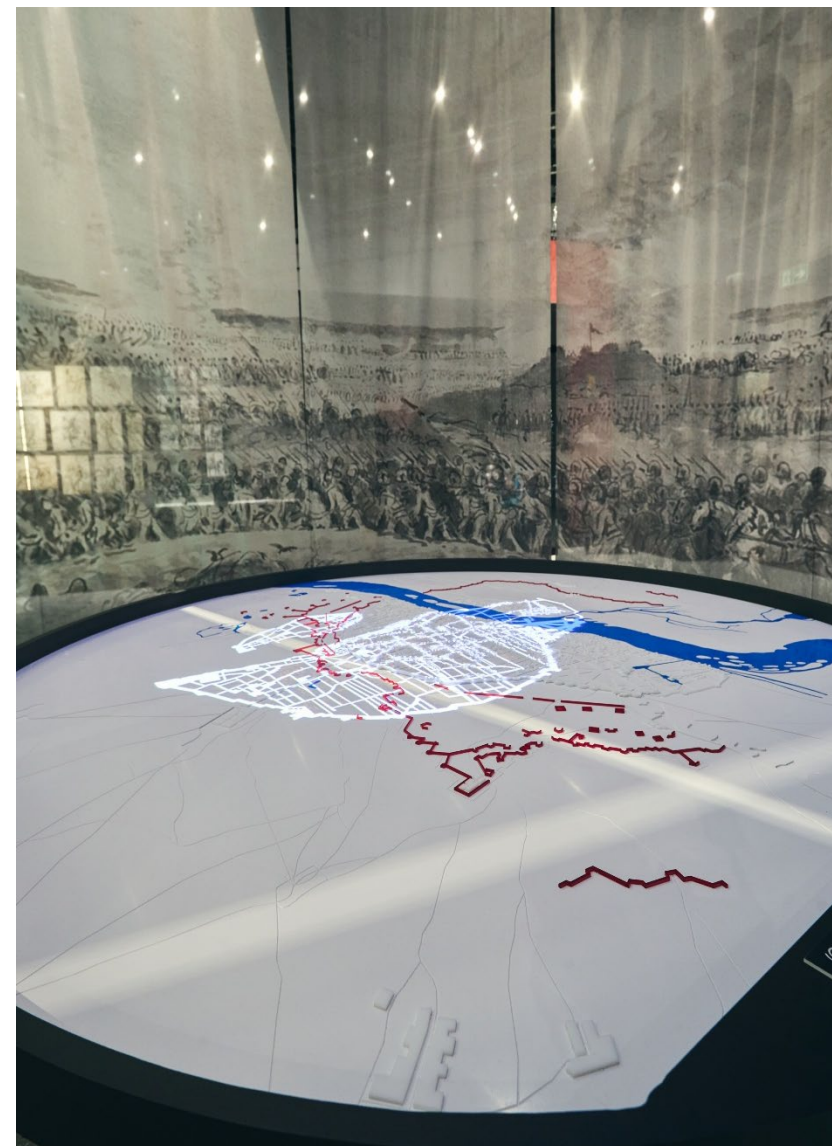
Najważniejsze bitwy były:

- pod Raławicami
- pod Maciejowicami
- pod Szczekocinami.

Powstańcy walczyli też w Warszawie i Wilnie.

Na wystawie są multimedialne mapy.

Zobaczysz na nich jak wyglądały walki.

Mapa Warszawy

Koniec powstania

Rosja pokonała powstańców.

Tadeusz Kościuszko i powstańcy musieli się poddać.

Król Stanisław August przestał być królem.

Polska straciła niepodległość.

Rozpoczął się czas zaborów.

W czasie zaborów Polski nie było na mapie Europy.

Bitwa pod Racławicami

Powstania w Polsce

Polacy się nie poddali.

Chcieli odzyskać wolność i własne państwo.

Dlatego organizowali kolejne powstania.

Powstania to dowód, że Polacy chcieli mieć swoje państwo.

Niepodległość była dla nich bardzo ważna.

Powstania i ich bohaterowie są ważni dla Polaków.

Pamięć o nich jest częścią polskiej kultury.

Dlatego w rocznice powstań odbywają się uroczystości.

Sztandar z powstaia kościuszkowskiego

Co jest na wystawie

Na wystawie są:

- eksponaty
- zadania
- filmy i nagrania
- plansze do czytania.

Eksponat to rzecz pokazywana w muzeum.

Na wystawie są bardzo stare eksponaty.

Eksponaty muszą być chronione przed zniszczeniem.

Dlatego są w szklanych gablotach.

Zadania

Najczęściej w muzeum tylko oglądamy eksponaty.

Na wystawie przy niektórych eksponatach są naklejki.

Dłoń oznacza, że trzeba użyć dotyku.

Na przykład nacisnąć przycisk.

Ucho oznacza, że trzeba użyć słuchu.

Na przykład posłuchać opowieści lub muzyki.

Przy stanowisku będzie słuchawka.

Podnieś ją i przyłóż do ucha.

Wskazówki dotyczące zmysłów

Światło

Na wystawie nie ma dostępu do światła dziennego.

Większość ścian ma ciemne kolory.

Światło jest przyciemnione.

Dotyk

Na wystawie są **tyflografiki**. Ty też możesz je dotknąć.

Tyflografiki to pomoce dla osób niewidomych.

Tyflografika pomaga wyobrazić sobie, jak wygląda eksponat.

Dźwięk

Na wystawie można posłuchać dźwięków.

Niektóre dźwięki słyszeć w kilku miejscach na wystawie,

są to:

- dźwięki filmu
- muzyka
- opis walk powstańców w Warszawie i Wilnie.

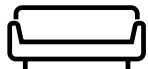
Tłum

Niektóre korytarze są wąskie.

Jeśli będzie dużo osób, może być ciasno.

Odpoczynek

Na wystawie są miejsca do siedzenia.

Pokój wyciszenia

Na wystawie jest pokój wyciszenia.

Możesz w nim odpocząć.

W pokoju są miejsca do siedzenia, słuchawki wygłuszające i woreczki do ściskania.

Ciche godziny

Ciche godziny są **w każdą środę od godziny 16.00 do 18.00.**

Podczas cichych godzin niektóre dźwięki i filmy są wyłączone.

Dlatego jest ciszej i trochę ciemniej.

Informacje

Pracownicy Muzeum zawsze chętnie Ci pomogą.

Wejście na wystawę

Wejście na wystawę jest obok szatni.

Ile czasu potrzebuję na zwiedzenie wystawy?

Jeśli masz mało czasu, zwiedzisz wystawę w **30 minut**.

Jeśli chcesz uważnie obejrzeć wystawę i czytać opisy, potrzebujesz **1 godzinę**.

Audioprzewodnik

Zwiedzanie z audioprzewodnikiem trwa **40 minut** lub **1 godzinę**.

Możesz wybrać czas zwiedzania.

Audioprzewodnik to urządzenie z nagraniem głosem przewodnika.

Audioprzewodnik wypożyczysz bezpłatnie przy wejściu na wystawę.

Ilustracje

Zdjęcia wystawy zrobił Maciej Cioch.

Ilustracje z domeny publicznej:

- Portret Tadeusza Kościuszki w owalu, Franz Gabriel Fiesinger, Gustave Friedrich Taubert
- Dworek Kościuszków na Mereczowszczyźnie, Wiktor Adam
- Pocztówka Kopiec Kościuszki i kaplica św. Bronisławy
- Dymisja Tadeusza Kościuszki
- Bitwa pod Racławicami, Aleksander Orłowski
- The Escape of the Adams, Irwin John David Bevan
- Jerzy Waszyngton odznacza Kościuszkę Orderem Cyncynata, Michał Stachowicz
- Tryptyk Racławice (Atak kosynierów), Włodzimierz Tetmajer
- Order Virtuti Militari, Zamek Królewski w Warszawie
- Przysięga Kościuszki, Michała Stachowicza
- Wojsko polskie Kościuszki, Bolesław Twardowski, Walery Radzikowski
- Chorągiew 1. Regimentu Grenadierów Krakowskich, Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie

Przewodnik po wystawie RZECZPOSPOLITA POWSTAŃCZA. Insurekcja kościuszkowska i jej tradycje

Tekst napisała Aleksandra Sztajerwald we współpracy z Katarzyną Szafrąską.

Tekst sprawdził profesor doktor habilitowany Richard Butterwick-Pawlikowski.

Tekst skonsultował Bartłomiej Osiński.

Na pierwszej stronie jest europejskie logo tekstu łatwego do czytania.

To oznacza, że tekst jest napisany zgodnie z jego zasadami.

Więcej o tekście łatwym i zasadach przeczytasz na stronie organizacji [Inclusion Europe](#).

